

Anna Rytel-Warzocha¹

**Wypowiadanie umów o zakazie konkurencji
w czasie pandemii COVID-19 – kilka uwag na temat
konstytucyjności przepisów antykryzysowych**

Słowa kluczowe: pandemia COVID-19, tarcza antykryzysowa, zakaz konkurencji, zasada zaufania obywatela do państwa

Keywords: COVID-19 pandemic, anti-crisis shield, non-competition, principle of citizen's trust in the state

Streszczenie

W 2020 r. na mocy ustawy potocznie określanej jako „tarcza 4.0” do polskiego porządku prawnego wprowadzony został przepis, który stanowi, iż w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, strona umowy o zakazie konkurencji, na której rzecz też zakaz został ustanowiony, może ją wypowiedzieć w terminie siedmiu dni. Uprawnienie to ma charakter jednostronny, przyznane zostało jedynie pracodawcy, który może z niego skorzystać niezależnie od tego czy wprowadzony stan epidemii rzeczywiście spowodował pogorszenie jego sytuacji ekonomicznej. Celem artykułu nie jest ocena racjonalności czy trafności wprowadzanych rozwiązań a jedynie ocena ich konstytucyjności z punktu widzenia szeregu konstytucyjnych zasad, takich jak zasada zaufania jednostki do państwa, zasada bezpieczeństwa prawnego, zasada równości stron stosunków prywatnoprawnych, zasada ochrony praw nabytych i ochrony interesów w toku, jak również konstytucyjnie chronionych praw i wolności, w tym swobody kontraktowania, czy prawa własności.

---

¹ ORCID ID: 0000-0002-6639-8010, doktor habilitowany, Katedra Prawa Konstytucyjnego i Instytucji Politycznych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Gdański. E-mail: anna.rytel@prawo.ug.edu.pl.

Abstract**Termination of non-competition agreements during the COVID-19 pandemic – some remarks on the constitutionality of anti-crisis regulations**

In 2020, the act commonly referred to as the „shield 4.0” introduced to the Polish legal system a provision which stipulates that during the period of the epidemic threat or epidemic state announced due to COVID-19, a party to a non-competition agreement, in favor of which it has been established, may terminate the agreement within seven days. This right is unilateral, granted only to the employer, who may use it regardless of whether the introduced state of epidemic has actually caused the deterioration of his economic situation or not. The aim of the article is not to assess the rationality or accuracy of the introduced solutions, but only to assess their constitutionality from the point of view of a number of constitutional principles, such as the principle of individual trust in the state, the principle of legal security, the principle of equality of parties to private-law relations, the principle of protection of acquired rights and protection of interests in progress, as well as constitutionally protected rights and freedoms, including freedom of contract or property rights.

✱

Wybuch pandemii COVID-19, ogłoszonej przez Światową Organizację Zdrowia 11 marca 2020 r. w sposób bezprecedensowy wymusił na rządach państw na całym świecie konieczność podjęcia szeregu środków nadzwyczajnych, w tym środków prawnych, mających na celu ochronę zdrowia i życie obywateli, jak i pomoc przedsiębiorcom. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż ograniczenia wymuszone przez pandemię w sposób negatywny odbiły się na światowej gospodarce, w wielu państwach wywołując widmo olbrzymiego kryzysu. Również w Polsce wprowadzane kolejno stany zagrożenia epidemiologicznego i epidemii i wynikające z nich ograniczenia (np. działalności placówek handlowych, usługowych czy kulturalnych) spowodowały, iż wielu przedsiębiorców znalazło się w trudnej ekonomicznie sytuacji. Niezbędne i uzasadnione w tej sytuacji było zatem podjęcie przez rząd działań mających pomóc polskim przedsiębiorcom te negatywne skutki pandemii zniwelować. Trwająca pandemia nie zwalnia jednak prawodawcy z obowiązku przestrzegania

zasady praworządności i działania w granicach wyznaczonych przez Konstytucję. Fakt, iż ustawowe rozwiązania wprowadzane w ramach antykryzysowych działań władzy, niezależnie czy dotyczą spraw o elementarnym znaczeniu czy spraw pozornie mało istotnych, nie mogą naruszać, zmieniać czy zawieszać przepisów Konstytucji jest oczywistą konsekwencją zasady nadrzędności Konstytucji w systemie źródeł prawa, wprost wyrażonej w jej art. 8, zasady praworządności, czy zasady legalizmu.

Regulacje mające na celu wdrożenie instrumentów zapewniających wsparcie dla przedsiębiorstw poszkodowanych przez COVID-19 w celu utrzymania działalności i miejsc pracy wprowadzane były w aktach prawnych określanych jako „tarcze antykryzysowe”² począwszy od uchwalonej w marcu 2020 r. „tarczy antykryzysowej 1.0”³ do wydanego 16 kwietnia 2021 r. przez Radę Ministrów rozporządzenia nazywanego „tarczą antykryzysową 9.0”⁴. Mając na uwadze ograniczone ramy niniejszego artykułu, dla zilustrowania wskazanego we wstępie problemu w dalszej części skupię się na jednej z rządowych propozycji ratowania gospodarki wprowadzonej na mocy ustawy z 19 czerwca 2020 r., potocznie zwanej „tarczą 4.0”⁵. Na mocy art. 77 p. 16 tej ustawy dokonano zmiany w ustawie o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19⁶ poprzez dodanie art. 15gf. Przepis ten stanowi, iż „w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogło-

---

² Zob. szerzej: Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczegółowe rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, red. K.W. Baran, Warszawa 2020.

³ Ustawa z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568 ze zm.).

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z 16 kwietnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wsparcie uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii COVID-19 (Dz.U. poz. 713).

⁵ Ustawa z 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. poz. 1086).

⁶ Ustawa z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 347, ze zm.).

szonego z powodu COVID-19, strony umowy o zakazie konkurencji obowiązującym po ustaniu: 1) stosunku pracy, 2) umowy agencyjnej, 3) umowy zlecenia, 4) innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, 5) umowy o dzieło – na rzecz których ustanowiono zakaz działalności konkurencyjnej, mogą ją wypowiedzieć z zachowaniem terminu 7 dni”. Nie odnosząc się do oceny racjonalności i słuszności wprowadzenia takiego rozwiązania, należy wskazać iż jego treść budzi szereg wątpliwości co do zgodności z konstytucyjnymi przepisami gwarantującymi jednostce ochronę jej praw i wolności. W szczególności, powyższą regulację analizować można z punktu widzenia zasady zaufania jednostki do państwa, zasady bezpieczeństwa prawnego, ochrony praw nabytych i ochrony interesów w toku, jak również zakresu dopuszczalnej ingerencji państwa w stosunki horyzontalne tj. stosunki pomiędzy podmiotami prywatnymi, zasady równości stron tych stosunków, swobody kontraktowania, jak również konstytucyjnie chronionego prawa własności.

W uzasadnieniu rządowego projektu „Tarczy 4.0” wskazywano, iż przyznanie uprawnienia do wypowiedzenia umów o zakazie konkurencji tylko jednej ze stron (stronie, na której rzecz ustanowiono zakaz działalności konkurencyjnej) wynika z sytuacji wywołanej epidemią COVID-19, w której pracodawcy, zleceniodawcy i zamawiający w obliczu gospodarczych konsekwencji epidemii nie są w stanie ponieść wszystkich kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie wskazano, iż w interesie części pracodawców, zleceniodawców i zamawiających jest dalsze utrzymanie umów o zakazie konkurencji, w związku z czym uprawnienie do wypowiedzenia umowy o zakazie konkurencji ma charakter jednostronny, aby nie naruszyć interesów tych podmiotów. Wskazano również, iż wprowadzenie 7-dniowego terminu wypowiedzenia, z którego upływem wygasnąć ma umowa o zakazie konkurencji, na celu ma jak najszybsze wygaśnięcie zobowiązania do zapłaty odszkodowania⁷. Powyższe rozwiązania dyskryminującą jednak traktują pracownika, powodując iż wypowiedzenie umowy nie pociąga za sobą żadnych negatywnych konsekwencji dla wypowiadającego, natomiast krót-

⁷ Druk nr 382, Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o zmianie niektórych innych ustaw, s. 54.

ki termin wypowiedzenia długookresowych stosunków prawnych w praktyce uniemożliwiać może drugiej ze stron dokonanie stosownych zmian w jej sytuacji ekonomicznej czy prawnej.

Zasada zaufania obywateli do państwa, jak wielokrotnie podkreślał Trybunał Konstytucyjny, ma szczególne znaczenie w sytuacji zmiany dotychczas obowiązujących przepisów, zwłaszcza jeżeli znalazły one zastosowanie jako czynnik kształtujący sytuację prawną ich adresatów⁸. Zasada ta stanowi zatem istotną przeciwwagę dla swobody regulacyjnej, jednocześnie uzasadniając tezę, iż swoboda ta nie ma charakteru absolutnego⁹. Jest ona również punktem wyjścia dla dalszych zasad, w szczególności zasady poszanowania niewadliwie nabytych praw¹⁰. U podstaw ochrony praw nabytych leży bowiem dążenie do zapewnienia jednostce bezpieczeństwa prawnego i umożliwienia jej planowania przyszłych działań¹¹. Pewność prawa jest zatem zespołem cech, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne i umożliwiają jej decydowanie o swoim postępowaniu, w oparciu o możliwie pełną znajomość przesłanek działania organów państwowych oraz konsekwencji prawnych, jakie ich działania mogą za sobą pociągnąć. Jednostka powinna mieć zatem możliwość przewidywania konsekwencji poszczególnych zachowań i zdarzeń na gruncie obowiązującego prawa, jak i ma prawo oczekiwać, że ustawodawca w sposób arbitralny i nagły ich nie zmieni¹². Z drugiej strony, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie wskazywano, że ryzyko zmiany otoczenia regulacyjnego powinno również w pewnym stopniu obciążać jednostkę. Jednostka musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych i gospodarczych może wymagać nie tylko zmiany obowiązującego prawa, ale również niezwłocznego wprowadzenia nowych regulacji prawnych¹³. Oceniając zasadność ingerencji legislacyjnej oddziałującej na istniejące stosunki prawne trzeba mieć zatem na względzie charakter stosunku prawnego, którego ta ingerencja dotyczy, istnienie jej uza-

⁸ Np. wyrok TK z 20 grudnia 1999 r., sygn. akt K/99, wyrok TK z 10 lipca 2000 r., sygn. akt SK 21/99.

⁹ J. Oniszczyk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego na początku XXI w.*, Kraków 2004, s. 202.

¹⁰ Ibidem, s. 203.

¹¹ Zob. m.in. wyrok TK z 4 stycznia 2000 r., sygn. akt K18/99.

¹² Zob. m.in. wyrok TK z 25 kwietnia 2001 r., sygn. akt K13/01; wyrok TK z 14 czerwca 2000 r., sygn. akt P 3/00.

¹³ J. Oniszczyk, *op.cit.*, s. 205 i n.

sadnienia społeczno-gospodarczego oraz zdolność podmiotów, których dotyczy zmiana do tego, aby przewidzieć ewentualne zmiany prawa w okolicznościach w jakich doszło do powstania stosunku prawnego.

Nie ulega wątpliwości, że art. 15gf wskazanej wyżej ustawy ma charakter kształtujący stosunki prywatnoprawne, których zasadniczą cechą jest horyzontalność i równość stron. Wprawdzie ten rodzaj stosunku prawnego jest zwykle elementem szerszej umowy, np. kontraktów menedżerskich, umów agencyjnych, czy też umów o świadczenie usług, to jednak modelowym rozwiązaniem jest regulacja prawnopracownicza. Kodeks pracy w art. 101² reguluje zakaz konkurencji po ustaniu stosunku pracy jako umowę wzajemną, zgodnie z którą pracownik nie może prowadzić działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy ani też świadczyć pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie na rzecz podmiotu prowadzącego taką działalność, zaś pracodawca jest zobowiązany do wypłacania pracownikowi odszkodowania w wysokości określonej pomiędzy stronami. W doktrynie prawa i orzecznictwie przeważa pogląd, że umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy została ukształtowana jako umowa terminowa. Kodeks pracy nie dopuszcza możliwości jej wypowiedzenia¹⁴. W konsekwencji, wypowiedzenie umowy o zakazie konkurencji jest w orzecznictwie uważane za dopuszczalne, jeżeli strony określą w umowie zdarzenia, od których spełnienia taka możliwość jest uzależniona. Postanowienie umowy o zakazie konkurencji dopuszczające możliwość jej wypowiedzenia bez uprzedniego określenia przyczyn uznaje się natomiast za sprzeczne z jej istotą¹⁵. Umowa o zakazie konkurencji ma zatem co do zasady charakter trwałego stosunku prawnego, którego nie można rozwiązać w każdym czasie bez względu na przyczynę. Umowa o zakazie konkurencji z jednej strony zapewnić ma ochronę interesów pracodawcy w sytuacji, gdy pracownik ma dostęp do szczególnie ważnych informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę¹⁶ poprzez unie-

---

¹⁴ J. Chaciński, *Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego do umowy o zakazie konkurencji w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 18; Podobnie: J. Świątkowska-Tokarz, *Umowy o zakazie konkurencji. Problemy praktyki w świetle orzecznictwa*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 16, s. 920.

¹⁵ Por. orzeczenie SN I PK 139/02, OSNP Nr 14/2004, poz. 241.

¹⁶ Por. art. 101² ust. 1 Ustawy z 26 czerwca 1974 Kodeks pracy (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1320, ze zm.).

możliwienie pracownikowi podjęcia zatrudnienia u innego pracodawcy, ale z drugiej strony jej celem jest zapewnienie pracownikowi rekompensaty finansowej, koniecznej do przetrwania w okresie powstrzymywania się od takiego zatrudnienia.

Odnosząc się z kolei do zagadnienia społeczno-gospodarczego uzasadnienia omawianej regulacji, w pierwszej kolejności warto przypomnieć, iż zarówno zasada pewności prawa jak i będąca jej emanacją zasada ochrony słusznie nabytych praw, mają charakter względny. Można od nich odstąpić w szczególnych okolicznościach, gdy przemawia za tym inna zasada konstytucyjna. Chodzi o sytuacje wyjątkowe, gdy ze względów obiektywnych zachodzi potrzeba przyznania pierwszeństwa innej wartości chronionej przez Konstytucję lub znajdującej w niej oparcie¹⁷, co w analizowanym przypadku nie miało miejsca. Ograniczenie powyższych zasad nie było konieczne ze względu na ochronę takich wartości jak swoboda umów, wolność działalności gospodarczej, czy prawo własności.

Zgodnie z rządowym projektem, analizowana regulacja miała ona być odpowiedzią na kryzys gospodarczy będący skutkiem pandemii COVID-19. Niemniej jednak, odmiennie niż w większości norm prawnych przyjętych w tym celu, ustawodawca odstąpił od konieczności wykazywania przez uprawnionego, iż z powodu pandemii znalazł się w trudnej sytuacji. Analizowana regulacja przyznaje uprawnienie do wypowiedzenia umowy tylko jednej z równorzędnych stron stosunku prawnego, nie określając dodatkowych warunków, jakie musi spełniać przedsiębiorca, aby z tego uprawnienia skorzystać (np. konieczności wykazania, iż pandemia COVID-19 faktycznie doprowadziła do pogorszenia jego sytuacji finansowej). Należy przy tym zauważyć, że przyznając inne rodzaje przywilejów w ramach tzw. działań antykryzysowych ustawodawca takie warunki wprowadził¹⁸, aby uzasadnić daleko idącą ingerencję w stosunki wolnorynkowe. Brak powiązania faktu wystąpienia

---

¹⁷ Por. Wyrok TK, K 15/91, SK 7/00, [w:] *Konstytucja III RP w tezach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego i wybranych sądów*, red. M. Zubik, Warszawa 2008, s. 25.

¹⁸ Zob. m.in. art. 5 Ustawy z 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. poz. 695); art. 15g ust. 9 Ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374).

zagrożenia epidemiologicznego lub epidemii z trudną sytuacją przedsiębiorców i wynikającej z niej potrzebą zabezpieczenia ich interesów nie tylko nie ma uzasadnienia gospodarczego, ale narusza też zasadę proporcjonalności. W świetle przepisów Konstytucji, ustawodawca może wprowadzić regulację ingerującą w prawa i obowiązki obywatela, w tym przypadku prawo własności, swobodę kontraktowania oraz swobodę prowadzenia działalności gospodarczej, tylko wtedy gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie¹⁹. Zasada proporcjonalności wymaga, aby spośród możliwych i legalnych środków działania wybierać środki skuteczne, pozostające w proporcjonalnej relacji do oczekiwanych skutków a zarazem możliwie najmniej uciążliwe dla podmiotów, wobec których mają być zastosowane, lub dolegliwe w stopniu nie większym, niż jest to niezbędne dla osiągnięcia założonego celu²⁰. Abstrahując od poruszonego wcześniej zagadnienia braku konstytucyjnoprawnej legitymacji celu jakim jest zabezpieczenie interesów materialnych jednej ze stron prywatnego stosunku prawnego, należy zauważyć iż cel polegający na złagodzeniu skutków epidemii nie może być spełniony, jeżeli w ogóle nie wiadomo, czy skutki takie wystąpiły.

Jak wyżej wskazywano, nakaz poszanowania praw nabytych nie ma charakteru absolutnego i możliwe jest dokonywanie od niego pewnych odstępstw, ale tylko w sytuacjach szczególnych, pod warunkiem zastosowania procedur umożliwiających zainteresowanym dostosowanie się do zaistniałej sytuacji i odpowiednie rozporządzenie swoimi prawami²¹. W demokratycznym państwie prawnym wartością jest budowanie zaufania jednostki do państwa. Zasada ta ma również ścisły związek z zasadami prawidłowej legislacji, które m.in. nakazują aby prawo tworzone było z poszanowaniem praw i wolności jednostki. Obywatele nie powinni być zaskakiwani przez nowe akty normatywne oddziałujące na ich pozycję prawną. Wśród reguł prawidłowej legislacji wyróżnia się m.in. ochronę praw nabytych, ochronę interesów w toku, należyte *vacatio legis*²². Zasada ochrony interesów w toku determinuje konieczność dokonywania zmian w prawie z uwzględnieniem możliwości dostosowania się do nich ich adresatów. Jak wskazywał Trybunał Konstytucyjny,

¹⁹ Por. art. 31 ust. 3 z Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

²⁰ Por. Orzeczenie TK z 31 stycznia 1996 r., sygn. akt K 9/95.

²¹ Por. Orzeczenie TK z 15 września 1998 r., sygn. akt K 10/98.

²² Por. Orzeczenie TK z 3 grudnia 1996 r., sygn. akt K 25/95.

„jeżeli w przepisie prawa zapewniono obywatela, że przez pewien czas obowiązują będą pewne reguły, a obywatel kierując się tym zapewnieniem – rozpoczął konkretne działania, to reguły tych nie można zmieniać na niekorzyść obywatela”²³. Powyższa zasada wymaga zatem, aby w zmienianych przepisach uwzględniać nie tylko interesy podmiotów, które mogą na ich podstawie odnieść korzyść, ale również i tych, których prawa lub wolności mogłyby na tym ucierpieć²⁴.

We wprowadzonych w „Tarczy 4.0” rozwiązaniach w nierówny sposób potraktowano strony stosunku prywatnoprawnego. Skoro obie strony umowy dobrowolnie zgodziły się na określenie jej warunków, to nie ma podstaw by ustawodawca uprzywilejowywał jedną z nich nadając jej uprawnienie do zmiany tych warunków bez względu na jej rzeczywistą sytuację faktyczną ani prawną. Ustawodawca z góry założył, że osoba związana zakazem konkurencji w czasie zagrożenia epidemiologicznego lub epidemii znajduje się w lepszym położeniu niż jej były pracodawca, choć w rzeczywistości może być zupełnie odwrotnie. Arbitralne przyznanie tylko jednej ze stron umowy uprawnienia do jej wypowiedzenia narusza konstytucyjną zasadę równości wobec prawa.

W przedłożony przez rząd uzasadnieniu projektu ustawy wyraźnie wskazywano, iż jej celem jest zabezpieczenie interesów części pracodawców, zlecniodawców i zamawiających. Przyjęta regulacja pozostawia jednej ze stron stosunku prywatnoprawnego swobodę decyzji w zakresie dalszego trwania umów o zakazie konkurencji, co stanowi istotną ingerencję w podstawowe założenie równorzędnej pozycji podmiotów stosunków prywatnoprawnych²⁵. Metoda oparta na równorzędności związana jest z istnieniem autonomicznych i w sensie formalnym mających równą pozycję prawną podmiotów. Każdy z uczestników powinien dysponować zatem tym samym zakresem kompetencji przejawiających się w możliwości podjęcia działań wywołujących określone skutki prawne. Wzajemne oddziaływanie na sferę praw i obowiązków drugiego podmiotu jest poddane tym samym regułom. Podstawowym przejawem zasady równości stron jest zatem brak możliwości władczego oddziaływania na sferę

²³ Wyrok TK z 25 listopada 1997 r., sygn. akt K 26/97.

²⁴ P. Uziębło, *Democratic Rule of Law*, [w:] A. Gajda, A. Rytel-Warzocha, P. Uziębło, *Constitutional Law. The Basic Concepts*, Gdańsk 2017, s. 22.

²⁵ Z. Radwański, M. Safjan, *Prawo cywilne – część ogólna. System Prawa Prywatnego*, t. 1, Warszawa 2012, s. 40.

praw i obowiązków drugiego podmiotu, które oznaczałoby możliwość jednostronnego kształtowania pozycji drugiej strony stosunku prawnego²⁶.

W regulacjach prywatnoprawnych istnieją oczywiście normy prawnokształtujące, które przyznają uprawnienie do kształtowania stosunku prawnego jednej stronie, jednak ich istnienie ma charakter wyjątkowy i są one zazwyczaj ograniczone koniecznością wystąpienia określonych przesłanek lub terminem²⁷. W przypadku analizowanego przepisu takich ograniczeń jednak nie przewidziano. Ustawodawca wskazuje wprawdzie, że uprawnienie do wypowiedzenia umowy o zakazie konkurencji obowiązuje w okresie epidemii lub zagrożenia epidemiologicznego, jednak okres trwania tych zjawisk nie jest w żaden sposób pewny, nie można ich zatem uznać za podstawę określenia terminu w rozumieniu prawa cywilnego. Zasadniczo więc uprawnienie strony do wypowiedzenia umowy o zakazie konkurencji nie jest ograniczone w czasie.

Trzeba też zwrócić uwagę, iż zastosowanie metody prywatnoprawnej na celu ma zapewnienie ochrony wolności jednostki oraz wolności gospodarczej, które pozostają w zbieżności z aksjologią demokratycznego państwa prawnego wyrażoną w art. 2 Konstytucji. W doktrynie przyjmuje się nawet, iż pewne sfery wolności jednostki i gwarancje jej praw, zwłaszcza takich jak własność i prawa majątkowe, mogą być skutecznie chronione jedynie przy założeniu, że metoda prywatnoprawna odgrywać będzie dominującą rolę w tym obszarze²⁸.

Pomimo wskazanych wyżej licznych wątpliwości, przepis pozwalający przedsiębiorcy w sposób jednostronny wypowiedzieć umowę o zakazie konkurencji wciąż jest w obrocie prawnym. Należy też zauważyć, że wśród podmiotów, które mogą z tego uprawnienia skorzystać dużą grupę stanowią, spółki Skarbu Państwa.

Literatura

Chaciński J., *Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego do umowy o zakazie konkurencji w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 18.

---

²⁶ Ibidem.

²⁷ K. Osajda, *Prawo zobowiązań – część ogólna. System Prawa Prywatnego*, t. 5, Warszawa 2020, s. 170 i n.

²⁸ Ibidem, s. 49.

Konstytucja III RP w tezach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego i wybranych sądów, red. M. Zubik, Warszawa 2008.

Oniszczyk J., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego na początku XXI w.*, Kraków 2004.

Osajda K., *Prawo zobowiązań – część ogólna. System Prawa Prywatnego*, t. 5, Warszawa 2020.

Radwański Z., Safjan M., *Prawo cywilne – część ogólna. System Prawa Prywatnego*, t. 1, Warszawa 2012.

Świątkowska-Tokarz J., *Umowy o zakazie konkurencji. Problemy praktyki w świetle orzecznictwa*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 16.

Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczegółowe rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, red. K.W. Baran, Warszawa 2020.

Uziębło P., *Democratic Rule of Law*, [w:] A. Gajda, A. Rytel-Warzocha, P. Uziębło, *Constitutional Law. The Basic Concepts*, Gdańsk 2017.